

— усунення в законодавчому полі вибіркового звільнень, покарань, які викликають випадки різного застосування окремих норм податкового законодавства та, безпосередньо, є фактором здійснення корупційних діянь посадовими особами органів державної податкової та митної служб України.

Крім того, стратегічним напрямом реформування податкового адміністрування залишається подальше розширення бази оподаткування шляхом упорядкування застосування податкових пільг та інших закріплених вилучень, руйнуванням схем ухилення від сплати податків, а також, залучення до такого оподаткування тіньових оборотів, що дозволить знизити податковий тиск на платників податків та одночасно збільшити фіскальну ефективність податкової системи України.

Література:

1. Мельник В.М. Оподаткування: наукове обґрунтування та організація процесу / В.М. Мельник. – К. : Комп'ютерпрес, 2006. – 277 с.
2. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи : монографія / [П.В. Мельник, Л.Л. Тарангул, З.С. Варналій та ін.]; за ред. З.С. Варналія. – К. : Знання України, 2008. – С. 675.
3. Актуальные проблемы налоговой политики в условиях модернизации экономики: опыт Украины и Белоруссии / под ред. д.э.н., проф. С.В. Онышко : монография : Национальный университет ГНС Украины, 2007. – 396 с.
4. Податковий кодекс України : від 23.12.2010 р. № 2856-VI [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – Ст. 3248. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
5. Андрущенко В.Л. Ефективність адміністрування податків за критеріями світового банку / В.Л. Андрущенко // Міжнародне співробітництво України сфері оподаткування. Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів: зб. матер. наук.-практ. конференції, 23 жовтня 2009 р. / Держ. подат. адмін. України, Нац. унів. ДПС України, Наук.-досл. центр з пробл. опод. – Ірпінь : Нац. унів. ДПС України, 2009. – С. 23–27.
6. Олейнікова Л.Г. Підвищення фіскальної й економічної результативності податкового адміністрування в Україні / Л.Г. Олейнікова // Фінанси України. – 2010. – № 10 – С. 47–59.
7. Макаренко В.В. Напрями вдосконалення адміністрування акцизного збору в Україні / В. В. Макаренко // Інноваційна економіка. – 2010. – № 2 (№16). – С. 252–256.
8. Про загальний режим акцизних зборів : директива Ради 2008/118: від 16 грудня 2008 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minjust.gov.ua.

АСЕАН В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ: КУРС НА ПОГЛИБЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Петрашко Л.П. (кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного менеджменту Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана)

Швед Ю.В. (аспірантка кафедри міжнародного менеджменту Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана)

Анотація. У статті досліджується роль економічної інтеграції країн-членів АСЕАН у подоланні наслідків глобальної фінансово-економічної кризи.

Ключові слова: економічна інтеграція, АСЕАН, Економічна спільнота АСЕАН.

Аннотація. В статье исследуется роль экономической интеграции стран-членов АСЕАН в преодолении последствий глобального финансово-экономического кризиса.

Ключевые слова: економічна інтеграція, АСЕАН, Економічне сообщество АСЕАН.

Summary. The article shows the role of economic integration among countries –members of ASEAN in overcoming consequences of the global financial crisis.

Key words: economic integration, ASEAN, ASEAN Economic Community.

В умовах загрози нової хвилі глобальної фінансово-економічної кризи особливого значення набуває аналіз досвіду успішного протистояння з нинішнім світовим економічним цунамі такого унікального регіонального об'єднання як АСЕАН - Асоціації країн Південно-Східної Азії.

Створена у серпні 1976 р. у Бангкоці, АСЕАН за 44 роки свого існування перетворилась на визнаний гравітаційний центр усіх інтеграційних процесів у Східній Азії. На своєму 13-му саміті у Сінгапурі (листопад 2007 р.) АСЕАН ухвалила програмний стратегічний документ-Шлях до Економічної спільноти АСЕАН, який передбачає трансформацію Асоціації до 2015 р. у стабільний, процвітаючий та конкурентоспроможний регіон, що функціонує як один ринок, виробнича база і характеризується вільним переміщенням товарів, послуг, сервісу та кваліфікованої сили.

Слід зазначити, що введення в дію 15 грудня 2008 р. Статуту АСЕАН, після його ратифікації всіма країнами-членами АСЕАН, стало вирішальним кроком у процесі поглиблення економічної інтеграції в рамках АСЕАН, розпочався новий етап розвитку Асоціації як регіональної структури.

Статут фактично перетворює АСЕАН із коаліції із невизначеними правилами гри на єдину офіційну юридичну одиницю з чітко прописаним регламентом діяльності. Статут також уперше офіційно визначив цілі та принципи АСЕАН, орієнтацію на її розвиток за моделлю Євросоюзу.

АСЕАН виступає центром становлення нових форматів інтеграції у Східній Азії та урізноманітненню всього архітектурного ансамблю східноазійського регіоналізму. Через формат АСЕАН плюс три забезпечується розвиток всебічного співробітництва та інтеграційних зв'язків лідерами Північно-Східної Азії з Китаєм, Японією та Республікою Корея. За допомогою формату АСЕАН плюс шість (або Східноазійський саміт) відбувається формування нової моделі інтеграції країн Східної Азії та Тихоокеанського регіону.

Країни АСЕАН займають площу 4,5 млн. кв. м і мають населення близько 580 млн. чол. У 2010 р. обсяг номінального ВВП усіх країн АСЕАН склав 1,8 трлн. дол., що робить його дев'ятою за розміром економікою у світі і третьою в Азії після КНР та Японії [1].

Глобальна фінансово-економічна криза, що розпочалася у другій половині 2008 р., не минула й цього інтеграційного об'єднання. Так, за повідомленням директора Азіатського банку розвитку Х. Куроди, на початок березня 2009 р. втрати світової економіки досягли позначки 50 трильйонів доларів США. Регіон Східної Азії опинився серед тих, що найбільше постраждав. Його втрати досягли 9,6 трлн. дол. США, що дорівнювало обсягу щорічного сумарного національного продукту. Згідно з висновками фахівців Азіатського банку розвитку, темпи розвитку Східної Азії з 10,4 % у 2007 р. знизились у 2007 р. до 3,6%. Особливо відчутним було падіння обсягів експорту з країн Південно-Східної Азії - на 30% у лютому 2009р. порівняно із останнім кварталом 2008р.[2].

У відповідь на зазначені виклики протягом кінця 2008-першої половини 2011 р.р. країнами АСЕАН інтенсивно розроблялась колективна стратегія протидії світовій фінансово-економічній кризі та подолання її наслідків. Це відбулось у рішеннях та документах 14-18 самітів АСЕАН. Головною особливістю її антикризової стратегії стало те, що вихід із кризи здійснювався саме на основі поглиблення економічної інтеграції як у самій асоціації, так і у форматах її інтеграційних об'єднань із країнами-партнерами у Східній Азії.

У Заяві лідерів АСЕАН на 14-му саміті “Хартія АСЕАН для народів АСЕАН” підкреслювалася важливість поглиблення інтеграції в межах Асоціації для підтримання її гнучкості та відкритості для глобальної регіональної торгівлі [3].

Головним документом 14-го саміту АСЕАН, у якому була опрацьована розгорнута програма протидії кризі, стала Заява щодо глобальної економічної та фінансової кризи від 1-го березня 2009 р., у якій лідери АСЕАН підкреслили необхідність здійснення активної і рішучої політики в напрямі розвитку ринку та досягнення фінансової стабільності з тим, щоб забезпечити значне регіональне зростання. В документі були заявлені також рекомендації щодо розвитку та розширення мікроекономічної політики, яка передбачає фінансове стимулювання, покращення умов отримання кредитів, зокрема й для фінансування торгівлі; запропоновувались заходи, спрямовані на підтримку приватного сектору, особливо малих і середніх підприємств. В документі наголошувалось на тому, щоб у кожній країні-членові АСЕАН були впроваджені заходи, спрямовані на стимулювання внутрішнього ринку.

У Заяві підкреслювалось особливе значення скоординованої політики в рамках АСЕАН на здійснення спільних заходів, що мають забезпечити посилення й зміцнення Асоціації на регіональному рівні. Заява також проголошувала рішучість країн-членів АСЕАН розширювати вільне пересування бізнесменів, висококваліфікованих фахівців, талантів, робочої сили і капіталу.

Головною проблемою, яку проаналізував 15-й саміт АСЕАН, стало розширення і поглиблення взаємозв'язку, взаємопроникнення як між самими країнами-членами АСЕАН, так і між Асоціацією та її партнерами у форматах АСЕАН плюс три і АСЕАН плюс шість. Так, розгляду цього питання присвячено дві заяви саміту - Заява “Розширюючи взаємозв'язок, посилюючи народи” та Заява лідерів АСЕАН щодо асеановського взаємозв'язку. У першій заяві визначається, що міжрегіональний взаємозв'язок має слугувати процвітанню країн-членів АСЕАН, забезпечуючи впровадження центральної ролі Асоціації в регіональній архітектурі, сприяти розбудові Спільноти АСЕАН, яка є конкурентоспроможною й поглиблює свої зв'язки із Азіатсько-Тихоокеанським регіоном та всім світом, слугує формуванню більш широкої співпраці в масштабах Східної Азії. Центральними напрямками в забезпеченні асеановського взаємозв'язку є розвиток транспортної інфраструктури, високих технологій, комп'ютеризації, правової інфраструктури [4]. Друга заява наголошувала на об'єктивній необхідності для АСЕАН, через своє географічне положення, виконувати роль центру в транспортних, інформаційних та телекомунікаційних взаємозв'язках у масштабах усієї Східної Азії [5].

16-й саміт АСЕАН відбувся в період, коли завдяки успішній реалізації скоординованої антикризової програми на шляху поглиблення інтеграційних процесів в країнах-членах АСЕАН та їхніх партнерах у Східній Азії розпочався процес економічного піднесення. Тому головною темою цього саміту стало опрацювання заходів щодо подальшого поглиблення економічної інтеграції як у самому АСЕАН, так і у межах усієї Східної Азії.

У ключових документах саміту - Заяві “ На шляху до Спільноти АСЕАН: від бачення до дії ” та Заяві лідерів АСЕАН щодо сталого піднесення та розвитку-були проаналізовані основні підсумки розвитку процесів економічної інтеграції в межах АСЕАН та всієї Східної Азії, накреслені нові завдання на шляху до повного виконання Дорожньої карти розбудови Спільноти АСЕАН. Головний підсумок 16-го саміту полягав у тому, що він став помітним кроком у здійсненні колективних зусиль щодо розбудови до 2015 р. Економічної Спільноти АСЕАН.

Слід зазначити, що починаючи з 1-го січня 2010 р. почала діяти Зона вільної торгівлі АСЕАН/ ASEAN Free Trade Area-AFTA/. Найбільш розвинені країни АСЕАНу-АСЕАН-6-досягли повної лібералізації 99,6% тарифів, а інші чотири країни - Камбоджа, Лаос, М'янма та В'єтнам скасували 98,8% тарифів. Обсяг торгівлі між країнами АСЕАН у 2008 р. зріс утричі порівняно із 2000 р. і сягнув 458 млрд. дол.

На початку 2010 р. набула чинності Угода АСЕАН про вільну торгівлю з Китаєм та Південною Кореєю, а також Угода про вільну торгівлю АСЕАН - Австралія-Нова Зеландія. Окрім того, було введено в дію Угоду про торгівлю товарами між АСЕАН та Індією. Ці кроки стали основою формування зони вільної торгівлі в рамках усієї Східної Азії.

Про успішний розвиток економічної інтеграції в рамках Східноазіатського регіону свідчить також факт стійкого зростання внутрішньої регіональної торгівлі за 1980-2008 рр. від 37% до 55 % [6].

Одночасно доля внутрішньої регіональної торгівлі в зоні АСЕАН відносно всього товарообігу країн, які є її членами, з 1980 по 2008 рр. зросла з 17,9% до 25,4%. За цим показником Асоціація стабільно знаходиться на третьому місці серед усіх економічних об'єднань світу та на першому серед угруповань країн, що розвиваються.

Таблиця 1.

Доля внутрішньорегіональних операцій у сукупному обсязі зовнішньої торгівлі країн АСЕАН у порівнянні з іншими регіональними угрупованнями (у%) [7].

Періоди	1980	1990	1995	2000	2005	2007	2008
АСЕАН	17,9	18,8	24,00	24,7	27,2	25,2	25,4
Меркосур	11,1	10,9	19,2	20,3	15,5	15,0	15,4
ЕАФТА	33,8	37,9	43,1	48,8	46,1	51,3	49,5
ЕС	62,2	67,6	67,7	67,7	67,4	67,9	67,2

Необхідно також звернути увагу на те, що на період роботи 16-го самміту АСЕАН було підраховано, що із 124 правових інструментів розбудови Економічної Спільноти АСЕАН було введено в дію вже 91, що складає 73% усіх правових документів порівняно із 50% у 2002р.[7,14].

Аналізуючи роль АСЕАН у економічному зростанні країн регіону варто відмітити рішення 18-го його самміту, що відбувся 7-8 травня 2011 р. у Джакарті /Індонезія/. Цей самміт зосередив свою увагу перш за все на двох важливих взаємопов'язаних проблемах:

По-перше, щодо шляхів подальшого забезпечення виконання Асоціацією своєї унікальної ролі у Східній Азії як інтеграційного ядра регіону, центру збирання інтересів усіх провідних гравців регіону та знаходження їхньої гармонізації. У цьому плані були поставлені конкретні завдання з інтенсифікації роботи відповідних робочих груп, що займаються розробкою та узгодженням двох паралельних інтеграційних проектів східноазіатської зони вільної торгівлі/East Asia-CEREA/ на базі форуму АСЕАН плюс 6 [8].

По-друге, принципового значення у даному контексті мало рішення щодо опрацювання такого програмного документу як “Спільнота АСЕАН у глобальній спільноті націй”, у якому має бути сформовано бачення ролі АСЕАН як у Східній Азії, так і у масштабах всього людства у період після 2015 р., тобто після досягнення основних завдань створення Спільноти АСЕАН [9].

Слід також відмітити, що задля реалізації завдань формування Економічної Спільноти АСЕАН великий наголос на саміті було зроблено також на необхідності забезпечення продовольчої, енергетичної та водної безпеки і необхідності розробки та впровадження в життя відповідних комплексних програм [10].

Не випадково за підсумками останнього, вересневого 2011 р. світового економічного огляду, який підготовлено Міжнародним валютним фондом, відзначається, що Східна Азія залишається головним двигуном розвитку світової економіки; сталі й високі темпи зростання її економіки допомагають також її торговельним партнерам [11, р.84-88].

Отже, підсумовуючи основні результати курсу Асоціації на поглиблення економічної інтеграції в сучасних умовах, цілком можна погодитися з оцінкою її діяльності, що була дана

на 18-му саміті, сутність якої полягає в тому, що АСЕАН не лише продемонструвала стійкість перед обличчям глобальної фінансово-економічної кризи, а й стала частиною двигуна всесвітнього економічного зростання і, тим самим, значною мірою сприяла подоланню кризи [12].

Література:

1. Sharing Progress Towards Regional Economic Integration. Asean Economic Community Scorecard-Jakarta:ASEAN Secretariat.Jakarta.2010.March.-18 p.
2. The Global Crisis. Challenges For Developing ASIA and ADB's Response. Asian Development Bank, Manila, Philippines-April 2009.-P.2-3.
3. Chairman Statement of the 14-th ASEAN Summit "ASEAN Charter for ASEAN Peoples"//Cha-am Hua Hin, 2009, February, 28.
4. Chairman's Statement of the 15-th ASEAN Summit "Enhancing Connectivity, Empowering Peoples"//Cha-am Hua Hin, 2009, October, 23-25.
5. ASEAN Leader's Statement on ASEAN Connectivity//Cha-am-Hua Hin, 2009, October, 24.
6. Dasu Das S.ASEAN shows way to a single market// Business Times, Deli, 2010, April, 21.
7. Sharing Progress Towards Regional Economic Integration. ASEAN Economic Community Scorecard- Jakarta: ASEAN Secretariat. Jakarta. 2010. March.-18p.
8. ASEAN Community in a Global Community of Nations Chair's Statement of the 18-th ASEAN Summit Jakarte, 7-8 May 2011.
9. Ibid.
10. Ibid.
11. Slowing Growth, Rising Risks. World Economic Outlook // World Economic and Financial Survey, September 2011, Washington, USA.-2011.-172 p.
12. Speech by H.E.Dr.Susilo Bambang Yudhoyono, Resident of the Republic of Indonesia, at the Opening of the 18-th ASEAN Summit, Yakarta, 7 May 2011 [Електронний ресурс]-Режим доступу: <http://www.asean.org/26292.htm>

РЕЦЕНЗІЯ

на навчальний посібник «Повітряне право України» за загальною редакцією член-кореспондента Національної академії правових наук, доктора юридичних наук, професора В.В. Костицького

СЕМЧИК В.І.

*завідувач відділом Інституту держави і права НАН України,
член-кореспондент НАН України, академік НАПрН України,
доктор юридичних наук, професор*

Навчальний посібник «Повітряне право України» рекомендовано Міністерством освіти та науки для підготовки бакалаврів, магістрів та аспірантів у юридичних вищих навчальних закладах. Посібник адаптований до програм Національного авіаційного університету, має 552 сторінки, ілюстрована малюнками та таблицями, складається з 11 розділів, 5 додатків та глосарію, завершується списком рекомендованої літератури у кількості 45 назв вітчизняних і зарубіжних авторів, містить перелік наукової та науково-практичної літератури - 99 джерел.